

TÜRKİYE'DEKİ AKADEMİSYENLERİN KÜRESEL BİLGİ ÜRETME VE YAYMADAKİ KONUMLARI

Gürcan Şevket AVCIOĞLU

Özet

Bu çalışma, Türkiye'deki akademisyenlerin internet (genel ağ) kullanma davranışlarını ortaya koymaktadır. Akademisyenlerin bilimsel amaçlı internet kullanmaları ve üretimlerini küresel iletişim aracı olan internet aracılığıyla paylaşım paylaşmadıkları, çalışmanın odak noktasıdır. Saha uygulamasından elde edilen verilere göre, kuramsal çerçevede belirtilen küresel iletişim araçlarının eşitsiz kullanımı Türkiye'deki akademisyenleri de etkilemekte ve bilgi akışı tek taraflı görünmektedir.

Anahtar kelimeler: Akademisyen, küresel iletişim, internet (genel ağ), bilginin asimetrik akışı, bilgi toplumu, Türkiye.

Positions of Academics in Turkey in Production and Diffusion of Global Information

Abstract

The present study reveals behavioral characteristics of academics in Turkey in the context of internet use. The focus of the study concerns academics' use of the internet for scientific purposes and whether they share their production through the internet, which is a global means of communication. According to the data, imbalanced use of global means of communication, which was referred to in the theoretical framework, also affects academicians in Turkey and flow of information seems to be one-sided.

Key words: Academics, global communication, internet (general network), asymmetrical flow of information, information society, Turkey.

Giriş

Farklı ülkelerde akademisyenler üzerine yapılan araştırmalar internette yararlanma davranışının benzer özellikler gösterdiğini ortaya koymuştur (Uçak ve Al, 2000, s. 319). Yine araştırmalar küresel iletişimin entelektüeller arasında belirli ilişki kalıpları ortaya çıkardığını göstermektedir. Bunu kanıtlayan bir araştırma Avustralya'da yapılmıştır. Entelektüellerin uluslararası bağlantılarında, davranış ve tutumlar arasında güçlü bir ilişki saptanmıştır (Connell ve Wood, 2005, ss. 15-22). Entelektüellerin uluslararası iletişim teknolojilerini yüksek oranda kullandıkları görülmektedir. Buna bağlı olarak Avustralyalı bilgi işçileri (entelektüeller) küresel bir görüşe, davranışa ve uyuma sahiptir. Bu uyum, görüş ve davranışın en yüksek olduğu iş grubu da üniversite elemanlarıdır (Connell ve Wood, 2005, s. 23).

Meslek gruplarının interneti kullanma sıklıkları ve nedenleri farklılık göstermektedir. Akademisyenler, medya çalışanları, ticari piyasada çalışanlar

gibi bazı meslek gruplarında internet kullanma oranı daha fazladır. Akademisyenler özellikle interneti çalışma alanları itibarıyla daha sık kullanmaktadırlar. İnternet kullanma sıklığı ve nedenleri akademisyenlerin akademik üretim ve ilişkilerinde ve yaşam biçimleri üzerinde bazı etkiler yaratmaktadır. Bu konuda yapılan bazı araştırmalarda internet kullanma sıklığı ile sosyo-demografik özellikler (Baran, Burcu ve diğerleri, 2001), yaşam biçimlerinde oluşturduğu dönüşümler (Tarhan, 2001), akademik üretim ve ilişkilerindeki etkiler (Erjem ve Azman, 2001) ortaya konulmuştur. Erjem ve Azman'ın araştırmasında internet kullanma sıklığı ile yayın sayısı ve bilimsel etkinliklere katılma arasında güvenilir ilişki bulunmuştur. Bu tür bir ilişkinin varlığı internet kullanımının öğretim üyelerinin çalışmalarını ve akademik etkinliklerini etkilediği şeklinde yorumlanmıştır (2001, s. 133). Tarhan'ın araştırmasında da akademisyenlerin, internetin yaşamlarını değiştirip değiştirmediği şeklinde sorulan soruya verdikleri cevaplara bakarak, bilgiye hızlı ve kolay ulaşma imkânı sağladığı için genel düzeyde yaşam biçimlerinde dönüşüme yol açtığı konusunda ortak fikre sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Tarhan, 2001, s. 152).

Bu çalışmada akademisyenlerin interneti kullanma sıklık ve nedenleri ile akademik bilgi aktarımını ne ölçüde gerçekleştirdikleri üzerinde durulmuştur. Makalede kullanılan veriler 2009 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında kabul edilen "Küresel Bilgi Teknolojileri ve Değerler: Ankara'daki Akademisyenler Üzerine Bir Uygulama" adlı doktora tezinden alınmıştır.

1. Küresel İletişimin Özellikleri

Thompson'a göre (2000, ss. 159-160), küresel iletişimin veya uluslararası iletişimin birtakım kalıpları vardır; küresel iletişim sistemini ve bilgi dağılımını yöneten anahtar oyuncular vardır; yeni teknolojilerin sosyal etkileri özellikle uydu iletişimiyle ortaya çıkar; küresel sistem içinde bilgi ve iletişim asimetrik akış gösterir; iletişimin küresel ağına girme şartları değişiklikler ve eşitsizlikler içerir.

Küresel iletişim araçlarının yanlı ve adil olmayan dağılımı, bireylerin küresel bilgi ve haber akışı sürecine olan güvenlerini yitirmelerine ve toplumsal dinamikleri açığa vurmada ana akım haber medyalarının yeterli olmadığı kanısının yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle egemen basın modelinin muhalifleri kendi alternatif medyalarını oluşturarak ve iletişim sürecine doğrudan katılımı sağlayarak fikirleri, konuları ve toplumsal gerçeklikleri daha rasyonel biçimde elde edebilecekleri ve yayabilecekleri yargısına varmıştır (Dağdaş ve Derelioğlu, 1999, s. 65). Bu nedenle internet yayıncılığı bir alternatif gibi görünmektedir.

Fakat internetin bir demokrasi kanalı olarak kullanılmasından ziyade boyutları uluslararası düzeylere ulaşan bir ticaret aracı veya çok büyük bir ekonomik pazar olmaktan öteye gidemeyeceği varsayımları sözü edilen tartışmalar üzerinde ağırlık kazanmaktadır. Ayrıca söz konusu tartışmalar internetin yeni bir kitle iletişim modeli ve alternatif bir medya olup olmayacağı hakkındaki kuşkuvarlı da yansıtan bir metaforun oluşmasına yol açmaktadır (Dağdaş ve Derelioğlu, 1999, s. 79).

Bu nedenle internet uluslararası erişebilirlik bakımından imkânlar sunmasının yanında birtakım eşitsizlikleri ve asimetrik bir bilgi akışını doğurabilmektedir.

2. Bilgi Toplumu ve İletişim Ağları

Son yüzyılda iletişim olgusuna verilen önemin ve iletişim araçlarının kullanımının artması, iletişim alanındaki teorik ve pratik araştırmalara hız verilmesine yol açmıştır. Enformasyon toplumu tartışmalarında da bu araştırmaların önemli bir yeri vardır. İletişim araçlarının toplumlara ne şekilde ve hangi tekniklerle etkilendiğine dair birçok kuram geliştirilmiştir. Bu kuramlardan bazıları iletişim araçlarının ideolojisinin, toplumun bilinç yapısını etkilediği görüşünü ileri sürmektedir.

Enformasyon toplumu kuramcılarında Daniel Bell'e göre, Batı dünyası sanayi toplumundan sanayi sonrası topluma geçiş sürecindedir (Poloma, 1993, s. 326). Sanayi sonrası toplumun özelliklerinden bahsederken Bell'in üzerinde durduğu bir konu, sanayi sonrası toplumun teknolojiyle ilişkisinde, teknolojik gelişmeyi kendi başına bırakmak yerine onu planlama ve kontrol edebilme gücüdür. Planlama ve kontrol edebilme gücü bilgiyi üretme sürecinde izlenecek yöntem ve tavır ile ilgilidir. Buna bağlı olarak karar almayı ve yeni bir entelektüel teknolojinin yaratılmasını sanayi sonrası toplumun özelliği olarak gösterir. Bell'in entelektüel teknoloji dediği bu boyut şeylerin yeniden üretilebilir tarzda yapım yolunun belirlenmesidir (Poloma, 1993, s. 327). Entelektüel teknoloji, endüstri toplumunda stratejik ve dönüştürücü kaynağı emek ve sermayenin oluşturmasında olduğu gibi, endüstri sonrası toplumun stratejik ve dönüştürücü kaynağını bilgi ve enformasyonun oluşturmasının zemini (Bell, 2001, s. 317). Enformasyon toplumu teorileştiren bu yaklaşımın daha açık ifadesi, sanayi toplumunun mantığının devamı olarak, bilişim toplumunda bilgisayarların enformatik üretim gücünü artırıp, bilginin kitle hâlinde üretilmesine, işlenmesine, dağıtılmasına, saklanmasına ve tüketilmesine işaret eder (Bayhan, 2001, s. 52). Bu noktada önemli olan sanayi sonrası toplumun sanayi toplumundan bir kopuşu ifade etmemesidir; "Sanayi sonrası toplum biçiminde gözlenen değişim radikal bir yeniden yapılanmayı sergilemez, bu daha çok eski yapının karakterinde bir değişimdir" (Poloma, 1993, s. 334). Bell'in sanayi toplumu ve sanayi sonrası toplumu karşılaştırdığı tabakalaşma ve güç şemasında da (Baran, 1992, s. 59) bu görülmektedir. Burada toplumsal yapıdaki

enstrümanlar ve roller değişmekte, bilgiye ve hizmet sektörüne dayalı bir yapı tasvir edilmektedir. Bu, Bell'in ifadesiyle, insan toplumlarının barışçıl işlemler yoluyla mal ve hizmetlerin bireylerin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yeniden koordinasyonu çerçevesinde değerlendirilebilir (Bell, 2001, s. 310). Başka bir ifadeyle sanayi ve sanayi sonrası toplumun en açık farklılığı toplumların organizasyon ve koordinasyon farkıdır.

Bilgiye ve bilginin aktarıldığı teknolojilere sahip olmak her zaman eşit şartların varlığını göstermemektedir. Bilginin belirli merkezlerde üretilmesi ve bilgi teknolojilerinin belli kişi ve gruplar elinde olmasıyla ilgili bu durum iletişim teknolojilerinden olumlu beklentileri azaltabilmektedir.

Bilgi toplumu teorisyenleri teknolojinin gelişimine bağlı olarak bilginin paylaşımının yaygınlaşacağını ve bilgiye ulaşmada eşitliğin sağlanacağını iddia etmektedirler. Naisbitt'e göre enformasyon büyük eşitleyicidir. Enformasyonun herkese açık olması sanayi çağında önemli olan hiyerarşik yapının çözülmesine neden olmaktadır. Bunun yerine benzer zihniyetteki insanların ve grupların içinde olduğu, eşitlikçi ve kendiliğinden oluşan şebekenin kurulduğu iletişim modeli geçmektedir. Bu ağ, grup ve toplumları yatay bir akış hâlinde örgütlemektedir (Kumar, 2004, s. 27). Enformasyon toplumu kuramcılarının bilginin paylaşımındaki eşitliğe verdiği önem modernleşmeyle sağlanamayan gelişmişlik farkının ortadan kaldırılması için bir umudu ifade etmektedir, onlara göre geri kalmışlığı önlemenin yolu enformasyon eksikliğini ortadan kaldırmaktır (Geray, 2003, s. 134). Oysa iletişim araçlarına sahip olmak, ekonomik imkânlarla sahip olmakla gerçekleşebileceğinden bu anlayışın geçerliliği tartışılır hâle gelmektedir.

Ekonomik ve teknolojik varlıklara sahip olmadaki dengesizlikler bilginin eşitleyici özelliğini gerçekleştirmesine engel olmaktadır. Bilgi araçlarına sahip olmadaki dengesizlik ile bilginin üretilmesi ve aktarılmasındaki eşitsizlik, teknolojinin ve bilginin bir eşitleyici değil yeni bir egemenlik ilişkisinin aracı olduğu şeklinde eleştirilmesine neden olmaktadır. Bu eleştiri teknolojinin kendi yasası içinde gelişmiş olmasından değil ekonomik yapılarla ilişkisi nedeniyle ortaya çıkmaktadır (Öztürk, 2002, s. 117). Siber optik kablolar, veri sıkıştırma, mikro elektronik ve yazılım uygulamaları enformasyon ağlarının doğmasını sağlamıştır. Enformasyon ağları da sanayi döneminde demiryolu ağlarında olduğu gibi kârı esas alan özel girişim modelinin parçasıdır (Öztürk, 2002, s. 118). Bu sebeple iletişim alanı devletlerin ve uluslararası dev şirketlerin üzerindeki rekabetine sahne olmaktadır. Enformasyon ağlarının kurulması ve enformasyon teknolojileri kendi başına kâr amaçlı varlıklar olmakla birlikte, bu ağlardan geçen bütün bilgilerin arka planında büyük bir üretim alanı vardır. Enformasyon teknolojileri her tür sanayi veya teknolojik ürün için bir pazarlama aracıdır. Bunun dışında kültürel ürünlerin de yayılma aracıdır. Dolayısıyla iletişim teknolojilerine sahip olanlar hem ekonomik hem de kültürel bakımdan

avantaj sahibidir. Bilgi akışında belirleyici olmanın önemini ekonomik bakımdan gelişmiş devletlerin enformasyon teknolojilerini ellerinde bulundurma çabasında görmek mümkündür. Örneğin İngiltere'de British Telecom özelleştirilmiştir ama devlet tele-iletişim alanında oynadığı ayrıcalıklı rolü korur, Fransa'da enformasyon teknolojisi büyük ölçüde devletin elindedir, Japonya'da tele-iletişim devletin tekelindedir, ABD'de politik ve askerî planlama, iletişim teknolojileri üzerine kurulmuştur (Kumar, 2004, s. 44). Dolayısıyla bilgi ve iletişim kendiliğinden ya da başıboş bir şekilde akmamaktadır. Yönlendiricileri ya da belirleyicileri vardır. Bir stratejiye dayanır. Stratejilere dayalı iletişimin dünya ölçeğindeki genişlemesi, temelde ekonomik küreselleşmeyi besleyen enformasyon teknolojileri aracılığıyla kültürel küreselleşme olgusunu ortaya çıkarmıştır.

Devletlerin ve kapalı ya da açık devletle ilişkisi bulunan uluslar arası şirketlerin bu alandaki hâkimiyetleri esasında, “bilginin üretimin asıl gücü olmasındandır” (Lyotard, 2000, s. 20). Bilginin dönemin asıl dönüştürücü gücü olması, devletlerin bu gücü denetimleri altında tutma mücadelesini bir savaş hâline getirecektir (Lyotard, 2000, s. 21). Diğer bir deyişle gelişmiş Batı ülkelerinde teknolojinin kullanılış biçimi denetim mekanizmasının aldığı yeni biçim, bir nevi denetim devrimidir (Kumar, 2004, s. 32). Denetimin kurulabilmesi bilgi akışını mümkün olduğu oranda tek elde bulundurmaya gerektirdiğinden dünya, iletişim ağlarıyla birbirine bağlanmaktadır. Bu iletişim ağlarından ise bilginin yanında kültürün de içinde bulunduğu yeni bir endüstri biçiminin ürünleri kitlelere aktarılmaktadır. Kitlelerin içinde akademisyenler de önemli bir grubu oluşturmaktadır.

3. Akademisyenlerin Küresel Bağları

Bilgi ile doğrudan bağlantılı olan, bilginin üretilmesinde ve iletilmesinde etkin olarak rol oynayan bir aydın sınıfı vardır. Akademisyen de zihin faaliyetleri yürütmesi nedeniyle aydın ya da entelektüel sınıflamasının içinde yer almaktadır. Öncelikle akademisyenin de içinde olduğu aydın sınıfının tanımını yapmak ve tipolojisini belirlemek gerekir.

Aydın'ın tanımı, Fransız Akademi Sözlüğü'nde, “elle çalışan, elle iş yapanların aksine, zekâ kullanımının baskın olduğu kişiler” şeklinde yapılır (Bodin, 1984, s. 9). Bu tanıma göre, el ya da kas gücünün yerine zekâsını kullanan birçok meslek mensubu kişi aydın sayılabilir. Yine bu tanıma uygun olarak, Sovyetlerin Felsefe Sözlüğü'nde de aydınlar, kendini entelektüel çalışmalara veren mühendis, teknisyen, avukat, sanatçı, öğretmen, bilim emekçisi gibi meslek üyelerinden oluşan bir orta katman şeklinde tarif edilir (Bodin, 1984, ss. 13-14). Günümüzde de bilginin üretilmesiyle ya da dağıtılmasıyla bağlantılı herhangi bir alanda çalışan herkes bir entelektüel olarak kabul edilmektedir (Said, 2004, s. 26). Entelektüellik, genel olarak kültür dünyasında aktif rol

yüklenen herkese atfedilmektedir (Birkök, 2000, s. 97). Bir grup düşünür, kültürü yaratan ve uygulayan herkese entelektüel demenin uygun olacağını düşünmektedir (Bodin, 1984, s. 15).

Entelektüellik, yaygın kanaate göre, “evrenseli temsil eden bir sıfattır; entelektüel ahlaki, teorik ve siyasi seçimi nedeniyle evrenselliğin bilinçli ve gelişmiş bir görüntüsünü sergiler” (Foucault, 2005, s. 46). Aynı zamanda entelektüel, içinde yaşadığı toplumsal yapıyla birlikte gelişen, toplum içinde olan ve ondan etkilenen bir sınıftır, “Aydın, ancak toplum içinde ve kültüre göre tanımlanabilir” (Bodin, 1984, s. 18).

Bu tanımlamalarda, bilgiyi ve kültürü üreten ve yayan, sosyal olarak toplumda bir yer işgal eden entelektüeller, bilginin ve kültürün kaynağı konusundaki tartışmaların merkezinde yer almaktadır. Genel olarak entelektüeller, yaşadıkları toplumların kültürel yapıları içinde değerlendirilir. Bu nedenle bilginin üretildiği toplumun bir parçası olması ve bu bilgiyi geliştirip yine toplumun kullanımına sunması beklenir. Diğer yandan artan iletişim ve etkileşim göz önüne alınarak aydınların evrensel bilgiye sahip olmaları, bu evrensel bilgi ve değerleri içselleştirmiş olan aydınların kendi toplumlarının gelişme ve ilerlemelerini sağlaması da beklenir. Buradaki ayırt edici nokta modernleşme ile ilgili olan değerlerin aydınlar tarafından benimsenip kendi toplumlarının değişmesi için dinamik olmaları gerektiğidir. Entelektüellerin bu ikili işlevi, modernleşme ideolojisi ve küreselleşme ile gelen modernleştirici değerlere karşı temkinli olan veya modernleştirici değerlerin kabulünü benimsemiş olan iki aydın tipinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu iki aydın tipi sonuçta toplumuna yabancılaşmış aydın ile içine kapanmış aydın tipini temsil etmektedir.

Toplumsal yapıyla birlikte gelişen, toplumun içinde olan ve ondan etkilenen aydının evrensel özelliklerini hâlâ taşıyıp taşımadığı konusunda birtakım tereddütler doğmuştur. Foucault’a göre, entelektüel artık evrensel olan ve bu evrensel niteliği örnek alınacak bir model değildir. Çünkü entelektüel artık uzmanlıkları gereği spesifik sektörlerde, belli yaşam ve çalışma koşullarının belirlediği durumlarda çalışmaya alışmıştır (Foucault, 2005, s. 47). Bu durum Foucault’a göre günümüz entelektüelini yani spesifik entelektüeli, evrensel entelektüelden ayırmaktadır. Zekâ faaliyetleri içeren birçok meslek alanının sanayi toplumu ve bilgi toplumu içinde, aşırı uzmanlaşması ve ancak aynı alanın diğer üyeleri tarafından kullanılabilen bir mesleki dil kullanmaları, buna karşılık bu dili uzmanlaşmamış olan halkın anlamaması aydının toplumdaki uzaklaşması olarak yorumlanmaktadır (Said, 2004, s. 26).

Aydının kullandığı uzmanlaşmış alan dili ve evrensel niteliği nedeniyle toplumdaki uzaklaşması ve entelijansiya ile toplum arasındaki çatışma tüm toplumların problemidir. Nitekim Batı kaynaklarında entelektüel

değerlendirilirken Batı medeniyetinin kültürel köklerine bağlılık onun ayrılmaz bir parçası sayılmaktadır. Bazı Batılı yazarlar bu kültürel kimlikten uzaklaşmanın sorunlarını dile getirmektedir. Geleneklerin önemini kaybetmeye başlamasının sonuçlarıyla ilgilenmektedir (Birkök, 2000, s. 106). Örneğin “Fransa’daki aydınlar, bayağı (sıradan) halk gibi düşünmediklerine inanırlar... “Sıradan Fransız”lar gibi düşünmekten utanç duyarlar” (Bodin, 1984, s. 8). Bu tartışmalar aydınların kendi kültürlerini koruma ve o kültürün simgelerini aktarma dışında, çağdaş dünyanın simgelerinin aktarıcıları olduğunu bu nedenle değiştirme işlevlerinin daha belirgin olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Böylece aydınların “koruma” işlevinin dışındaki “değiştirme” işlevi (Mardin, 1997, s. 143) toplumdan farklılaşma sonucu yabancılaşmaya sebep olabilmektedir.

Özellikle çevre ülkelerdeki bilim adamları, kitle iletişim araçlarından yayılan bilgi ve kültürel değerleri zaten küçük yaşlardan beri almaktadır. Bu değerleri almış olmanın Batılı kültürle temasta onlara kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Berger’e göre, sosyologlar buna “önceden sosyalizasyon” (Berger, 2003, s. 11) demektedir. Önceden sosyalizasyon dışında meslek örgütleri ya da mesleki iletişimler, Batılı kültürün özelliklerinin çevre ülkelerin aydınlarına aktarılmasını kolaylaştırmaktadır. Yani elit iş kültürüne katılacak Doğu Alman ve Hintli adaylar nasıl bu kültürün davranış biçimlerini ve onayladığı görüşleri öğrenmek zorundaysa, elit aydın kültürünün parçası olmak isteyen de bu kültürün davranış ve görüşlerini öğrenmek zorundadır (Berger, 2003, s. 13). Bu noktada bazı Batı dışı toplumların entelektüellerinin modernleşmeyi nasıl algıladıkları konusunda örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler Güney Amerika, Afrika, Asya ve Uzak Doğu gibi çeşitli kıta ve bölge entelektüellerini içermektedir.

Küresel bilgi ve kültürün yayılmasına öncülük eden kesimler arasında en belirgin olanların iş elitleri ve entelektüeller olduğu görüşü Berger tarafından ileri sürülmekte, bunları iş dünyası ağları ve küresel akademisyenler kulübü olarak kavramlaştırmaktadır.

Örneğin Çinli aydınlar ve araştırmacılar başarıya giden en iyi yolun Batının kuramlarını ve araştırma yöntemlerini ithal etmekten geçtiğini düşünmüşlerdir (Yan, 2003, s. 34). Bu açıdan Çinli aydınlar arasındaki ağırlıklı tutum, küreselleşme sürecini memnuniyetle karşılamak ve etkin olarak bu sürece katılmak olmuştur (Yan, 2003, s. 47). Aydınların çoğunluğu Çin’i dünyaya açık tutmak ve ilerleyen küreselleşme sürecine etkin olarak katılmaya itme hususunda görüş birliği içindedir. 1980’lerde Çinli aydınların büyük bölümü modernleşmede Batı modernliğinin evrenselliğine inanıyordu. Onlara göre Çin’in modernleşmesi için tek yol Batıdan öğrenmektir (Yan, 2003, s. 49). 1980’lerin yeni aydınlanma hareketi adı verilen hareket sırasında ülkede her türlü batı düşüncesi yeşermiş, çok sayıda kitap ve makale çevrilmiştir.

Özgürlük, demokrasi ve piyasa ekonomisi modernliğin sihirli sözcükleri gibi Çin'e girmiştir (Yan, 2003, s. 34).

Çin'de olduğu gibi Japonya'da da Japon akademisyenler arasındaki ana akım öteden beri Batı Avrupa'yı ve Amerika'yı örnek alan bir "modernleşme" ye dayanmaktadır ve akademisyenler kulübü kültürünü andıran bir aydınlar kültürü küreselleşmenin ortaya çıkmasından önce biçimlenmiştir (Aoki, 2003, s. 92).

Japonya'da aydın söyleminde küreselleşmenin en büyük etkisinin ekonomik küreselleşme tartışmasında görüldüğü ileri sürülebilir. 1970'lerin başına kadar Japonya'da genel olarak ülkedeki şirket yönetimi tarzının eski zamanlardan kalma, hantal bir sistem olduğu düşünülürdü; hatta ekonomide baskın görüş bu sistemin ve geleneklerin modasının geçmiş olduğu ve ortadan kaldırılması gerektiğiydi. Savaş sonrasında Japon sosyal bilimlerine egemen olan modernizm paradigmasının bir ürünüydü bu. Ancak 1980'lerin başında Amerika ekonomisi gerileme sürecine girip Japon şirketleri büyük övgü kazandıkça Japon modeline gerek Japonya'da gerekse yurt dışında olumlu bakılmaya başlandı (Aoki, 2003, s. 94).

Bugün Şilili akademisyenler ister doğa bilimlerinde, ister sosyal bilimlerde, isterse beşerî bilimlerde olsun akademik açıdan küreselleşme durumundadırlar. Aynı zamanda belirli konular ya da ilgi alanları çerçevesinde oluşmuş uluslararası ağların içinde yer almakta, uluslararası kongre ve seminerlere düzenli olarak katılmakta, uluslararası dergi ve yayınları izlemekte ve elektronik posta aracılığıyla ilişkilerini sürdürmektedirler (Talavera, 2003, ss. 298-299).

Uluslararası kitle iletişim araçları, yeni düşünce biçimlerinin Tayvan'a girmesinde önemli bir rol oynamışsa da bu düşüncelerin yurt dışından asıl taşıyıcıları olarak işlev görenler, aydınlardır. Tayvan'da yön değiştirmiş beyin göçü ile geri gelen aydınlar günümüze değin birçok Batılı/küresel değerlerin "taşıyıcısı" ve yerelleştiricisi olmuştur (Hsiao, 2003, ss. 67-68). Bu kişiler Tayvan'ın akademik, toplumsal hizmet, medya ve başka kültür kurumlarında "yeni bir bilgi sınıfı" oluşturmuş, yurt dışında öğrendiklerini çalıştıkları yerlerde ve kamusal alanda yaymışlardır. Döndüklerinden beri yeni kavramları ve düşünce biçimlerini üniversitelerde verdikleri derslerde, gazete ve dergi yazılarında aktarmaktadırlar (Hsiao, 2003, s. 68).

Bu örnekler uluslararası akademisyenler kulübü düşüncelerinin aydınlar arasındaki küresel ağlar aracılığıyla yayıldığı ve yerel politikaların oluşturulmasını etkilediğini gösteren kanıtlardır (Bernstein, 2003, s. 234). Özetle, akademisyenler kitle iletişim araçlarından özellikle internetin sunduğu küresel iletişimden büyük oranda yararlanmakta, bunun sonucunda dünyadaki gelişmelerden ve akademik konulardaki bilgilerden haberdar olmaktadır. Ancak sorun bu iletişimin dışarıdan öğrenme şeklinde mi yoksa karşılıklı

etkileşme şeklinde mi olduğudur. Aşağıdaki veriler bu konuda bir ipucu sağlamaktadır.

4. Akademisyenlerin Bilgi Üretiminde İnternetin Rolü

Bu veriler 2009 yılında Hacettepe Üniversitesi ve Başkent Üniversitesinden toplam 436 öğretim üye ve elemanına anket formu uygulanarak elde edilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyet Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Kadın	255	58.5
Erkek	181	41.5
Toplam	436	100.0

Araştırma dahilinde anket formunu cevaplayan öğretim üye ve elemanlarının %58.5'inin kadın, %41.5'inin erkek olduğu görülmektedir. 2007-2008 verilerine göre Hacettepe Üniversitesinde 2439 kadın, 1906 erkek ve Başkent Üniversitesinde 671 kadın, 583 erkek öğretim üye ve elemanı görev yapmaktadır. Bu sayılara göre ankete cevap veren öğretim üye ve elemanlarının cinsiyet dağılımı anlamlı görünmektedir.

Tablo 2. Yaş Dağılımı

	Sayı	Yüzde
23-27	47	10.8
28-32	106	24.3
33-37	75	17.2
38-42	53	12.2
43-47	57	13.1
48-52	35	8.0
53-57	22	5.0
58 ve üstü	41	9.4
Toplam	436	100.0

Araştırmaya katılan öğretim üye ve elemanlarının verdikleri cevaplara göre en küçük yaş 23, en büyük yaş 70 olarak ortaya çıkmaktadır. Buna göre beşerli yaş gruplamasıyla, 23-27 yaş grubu %10.8; 28-32 yaş grubu %24.3; 33-37 yaş grubu %17.2; 38-42 yaş grubu %12.2; 43-47 yaş grubu %13.1; 48-52 yaş grubu %8; 53-57 yaş grubu %5 ve 58 üstü yaş grubu %9.4 oranında dağılım göstermektedir. 23 ile 37 yaş aralığı toplam yaş dağılımının %52.3'ünü oluşturmaktadır. Burada olduğu gibi, genel olarak üniversitelerde, araştırma görevlisi sayılarının diğer öğretim üyelerinin sayılarına göre daha yüksek olması alt yaş gruplarının oranını artırmaktadır.

Tablo 3. Akademik Unvan

	Sayı	Yüzde
Profesör	96	22.0
Doçent	56	12.8
Yardımcı Doçent	40	9.2
Araştırma Görevlisi	168	38.5
Öğretim Görevlisi	55	12.6
Okutman	8	1.8
Uzman	13	3.0
Toplam	436	100.0

Araştırmaya katılan öğretim üye ve elemanlarının unvanlarına göre dağılımı şu şekildedir: En yüksek oranda araştırma görevlisi %38.5; profesör %22, doçent %12.8; öğretim görevlisi %12.6; yardımcı doçent %9.2; okutman ve uzman birlikte %4.8'dir. Araştırma görevlisi ve profesör oranının yüksek olması 2007-2008 öğretim yılı öğretim üye/elemanı sayıları ile uyumludur. Hacettepe Üniversitesinin 4345 akademik personelinin 2188'i araştırma görevlisi, 763'ü profesördür. Diğer öğretim üye ve elemanlarının sayısı bunların altındadır.

Tablo 4. Akademik Çalışmalarda Başvurulan Kaynaklar

	1. Kaynak		2. Kaynak			3. Kaynak		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Türkçe kitap ve makaleler	51	11.7	79	18.1	18.9	87	20.0	25.1
Yabancı dilde kitap, makaleler	314	72.0	87	20.0	20.8	14	3.2	4.0
Türkçe internet siteleri	9	2.1	8	1.8	1.9	24	5.5	6.9
Yabancı kaynaklı internet siteleri	58	13.3	182	41.7	43.5	73	16.7	21.1
Uluslararası kongre ve sempozyumlar	4	.9	56	12.8	13.4	120	27.5	34.7
Ulusal kongre-sempozyumlar	-	-	6	1.4	1.4	28	6.4	8.1
Toplam	436	100.0	418	95.9	100.0	346	79.4	100.0
Cevapsız	-	-	18	4.1	-	90	20.6	-
Toplam	436	100.0	436	100.0	-	436	100.0	-

Öğretim üye ve elemanlarının akademik çalışmalarında tercih ettikleri veya başvurdukları ilk kaynakların %72 oranında yabancı dilde kitap ve makaleler olduğu görülmektedir. Bunun ardından %13.3 oranında yabancı kaynaklı internet siteleri gelmektedir. İlk tercih olarak Türkçe kitap ve makaleleri kullanma oranının %11.7, Türkçe internet sitelerinin %2.1, uluslararası kongre ve sempozyumların %0.9 olduğu görülmektedir. Yabancı dilde kitap ve makaleler, yabancı kaynaklı internet siteleri ve uluslararası kongre ve sempozyumlar birlikte, akademik çalışmalarda başvurulan kaynakların %86.2'sini oluşturmaktadır. Bu yüksek oran akademisyenlerin küresel ölçekteki enformasyon ile irtibatının olduğunu göstermektedir.

Akademik çalışmalarda tercih edilen ikinci kaynaklar geçerli yüzdelere göre şu şekildedir: yabancı kaynaklı internet siteleri %43.5, yabancı dilde kitap ve makaleler %20.8 Türkçe kitap ve makaleler %18.9, uluslararası kongre ve sempozyumlar %13.4, Türkçe internet siteleri %1.9, ulusal kongre ve sempozyumlar %1.4, ikinci kaynak belirtmeyenler %4.1'dir. Yabancı kaynaklı internet sitelerinin akademik çalışmalarda yüksek oranda (%43.5) tercih edilmesi, Batı ülkeleri özellikle de ABD kaynaklı ağ erişim (web) sitelerinin sayıca internet ortamındaki hâkimiyetiyle ilişkilidir. Akademik çalışmaların sayıca çok olduğu bu ülkeler internet ortamında da referans olma özelliklerini pekiştirmektedirler.

Akademik çalışmalarda tercih edilen üçüncü kaynaklara cevap vermeyenlerin oranı %20.6'dır. Uluslararası kongre ve sempozyumlar %34.7, Türkçe kitap ve makaleler %25.1 yabancı kaynaklı internet siteleri %21.1, ulusal kongre ve sempozyumlar %8.1, Türkçe internet siteleri %6.9, yabancı dilde kitap ve makaleler %4'dür. Üçüncü tercihlerde de yabancı kaynakların daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Akademisyenlerin ağırlıklı olarak yabancı kaynaklı bilgi sistemlerinden faydalanmakta olmaları, onların Batılı bilgi ve değer sistemiyle karşı karşıya olduğu fikrini vermektedir. İnternet kullanma ile ilgili aşağıdaki tablolar bu fikri güçlendirmektedir.

Tablo 5. İnternet Kullanma Saati

	Sayı	Yüzde
Günde 1 saatten az	12	2.8
Günde 1-2 saat	94	21.6
Günde 3-4 saat	147	33.7
Günde 5-6 saat	103	23.6
Günde 7 saat ve üstü	61	14.0
Haftada 1-2 saat	7	1.6
Haftada 3-4 saat	5	1.1
Haftada 5-6 saat	4	.9
Haftada 7 saat ve üstü	3	.7
Toplam	436	100.0

Araştırmamıza katılan öğretim üye ve elemanlarının %33.7'si bir günde 3-4 saat internet kullandığını belirtmiştir. Günde 5-6 saat kullananların oranı %23.6'dır. Her gün internet kullanmayanları belirlemek için sorulan haftalık kullanma saatinde en yüksek oran 7 kişi ile %1.6'dır. Yani akademisyenlerin günlük internet kullanma saatleri oldukça yüksek görülmektedir. Burada bilgisayar kullanma dikkate alınmadan sadece internet kullanma saati sorulduğuna göre akademisyenler zamanlarının önemli bir bölümünü bilgisayar karşısında geçirmektedir veya bilgisayar karşısında geçirdikleri zamanın önemli bir kısmını internete bağlı olarak geçirmektedir.

Tablo 6. İnterneti Kullanma Yılı

	Sayı	Yüzde
1-2 yıl	2	.5
3-4 yıl	17	3.9
5-6 yıl	59	13.5
7 yıl ve daha fazla	358	82.1
Toplam	436	100.0

Araştırmamıza katılan akademisyenlerin %82.1'i 7 yıl ve daha fazla bir süredir internet kullandığını belirtmiştir. Buna karşılık 1-2 yıldır internet kullananların oranı %0.5'dir. Tablodan anlaşıldığı gibi öğretim üye ve elemanları büyük çoğunlukla en az 7 yıldır internet kullanmaktadırlar.

Tablo 7. Akademisyenlerin İnterneti Kullanma Amaçları

	1. Kullanma amacı		2. Kullanma amacı			3. Kullanma amacı		
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
İnternet haber sitelerine ulaşmak	33	7.6	73	16.7	17.5	40	9.2	11.3
Akademik çalışmalarımı internette yaymak	28	6.4	32	7.3	7.7	9	2.1	2.5
Akademik yayın ve faaliyetleri takip edip bilgi toplamak	318	72.9	71	16.3	17.0	11	2.5	3.1
İletişim-sohbet forum sitelerine girmek	17	3.9	28	6.4	6.7	27	6.2	7.6
Eğlence (film,müzik, oyun indirmek)	7	1.6	13	3.0	3.1	25	5.7	7.1
Bankacılık işlemleri yapmak	2	.5	58	13.3	13.9	81	18.6	22.9
İnternet üzerinden alışveriş yapmak	1	.2	3	.7	.7	10	2.3	2.8
Alışveriş yapmadan önce ürün çeşitleri ve fiyatlarını karşılaştırmak	2	.5	7	1.6	1.7	18	4.1	5.1
Kültür-sanat faaliyetlerini takip etmek	5	1.1	22	5.0	5.3	23	5.3	6.5
Gazete, dergi gibi yayın organlarının sitelerine ulaşmak	17	3.9	84	19.3	20.1	69	15.8	19.5
Ticaret, yatırım, borsa işlemleri yapmak	-	-	-	-	-		.5	.6
Özel ve/veya resmi kurumlarla ilgili bilgi almak	1	.2	22	5.0	5.3	25	5.7	7.1
Elektronik posta alıp göndermek	5	1.1	4	.9	1.0	14	3.2	4.0
Toplam	436	100.0	417	95.6	100.0	354	81.2	100.0
Cevapsız	-	-	19	4.4	-	82	18.8	-
Toplam	436	100.0	436	100.0	-	436	100.0	-

Öğretim üye ve elemanlarına interneti en çok hangi amaçla kullandıkları sorulmuş ve üç tercihte bulunmaları istenmiştir. Buna göre internet kullanmada birinci tercih olarak en çok %72.9 oranında “akademik yayın ve faaliyetleri takip edip bilgi toplamak” belirtilmiştir. Akademisyenler interneti uzmanlık alanlarıyla ilgili akademik kaynaklara ve bilgilere ulaşmak amacıyla kullanmaktadır. İnternet, akademisyenler arasında en az “internet üzerinden alışveriş yapmak” ve “özel ve/veya resmî kurumlarla ilgili bilgi almak” amacıyla kullanılmaktadır. Bununla birlikte internet eğlence ve boş zaman değerlendirme aracı olarak daha az kullanılmaktadır. Bu durumun genel ya da kitlelerin internet kullanma eğilimi ile farklılık gösterebileceği düşünülmektedir.

Öğretim üye ve elemanlarının internet kullanmadaki ikinci amacı en yüksek oranda %20.1 ile “gazete, dergi gibi yayın organlarının sitelerine ulaşmak”tır. Burada da en az kullanma amacı %0.7 ile “internet üzerinden alışveriş yapmak”tır. Tabloda da görüldüğü gibi internet kullanmada öncelik akademik bilgi toplamaya verilmekte ardından internetin haber aktarma işlevi gelmektedir.

Araştırmamıza katılan öğretim üye ve elemanlarının internet kullanmadaki üçüncü amaçları en yüksek oran %22.9 ile “bankacılık işlemleri yapmak”tır. Bunun yanında ilk iki tercih arasında hiç belirtilmeyen ticaret, yatırım, borsa işlemleri yapma (%0.6) çok düşük oranda da olsa akademisyenlerin internet kullanma amaçları arasındadır. Tablolarda görüldüğü gibi öğretim üye ve elemanları interneti öncelikle akademik amaçlı daha sonra haber alma amaçlı en son da bankacılık, ticaret ve alışveriş gibi akçeli işler için kullanmaktadır. Eğlence ve iletişim amaçlı kullanım son tabloda artmış olsa da bunlar temel kullanma amacı olarak belirginleşmemektedir.

Tablo 8. Ulusal Kaynaklı ve Türkçe Yayın Yapan İnternet Sitelerini Ziyaret Sıklığı

	Sayı	Yüzde
Çok sık	63	14.4
Sık	177	40.6
Bazen	115	26.4
Çok az	75	17.2
Hiçbir zaman	6	1.4
Toplam	436	100.0

Araştırmamıza katılan öğretim üye ve elemanlarının %40.6’sının sık, %14.4’ünün çok sık ulusal kaynaklı ve Türkçe yayın yapan internet sitelerini ziyaret ettiği görülmektedir. Bu tür siteleri hiç ziyaret etmeyenlerin oranı ise %1.4’dür.

Tablo 9. Yabancı Kaynaklı ve Yabancı Dilde Yayın Yapan İnternet Sitelerini Ziyaret Sıklığı

	Sayı	Yüzde
Çok sık	119	27.3
Sık	192	44.0
Bazen	84	19.3
Çok az	37	8.5
Hiçbir zaman	4	.9
Toplam	436	100.0

İnternet kullanmaya ayrılan zamanda yabancı kaynaklı ve yabancı dilde yayın yapan internet sitelerini sık ziyaret edenlerin oranı %44, çok sık ziyaret edenlerin oranı ise %27.3 olarak ortaya çıkmıştır. Bu tür siteleri hiç ziyaret etmeyenlerin oranı ise %0.9'dur. Ulusal kaynaklı ve Türkçe yayın yapan internet sitelerine erişim ile karşılaştırıldığında yabancı kaynaklı ve yabancı dilde yayın yapan internet sitelerine erişimin daha sık olduğu görülmektedir. Bu durum akademisyenler arasında akademik amaçlı internet kullanımının yaygınlığı nedeniyle, yabancı kaynaklara ulaşımına bağlı olarak açıklanabilir.

Tablo 10. İnternette Farklı Milletlerden Kişiler veya Sanal Gruplarla Görüşme Sıklığı

	Sayı	Yüzde
Çok sık	20	4.6
Sık	49	11.2
Bazen	99	22.7
Çok az	116	26.6
Hiçbir zaman	152	34.9
Toplam	436	100.0

Araştırmamıza katılan öğretim üye ve elemanlarının %34.9'u internet üzerinden farklı milletlerden kişiler veya sanal gruplarla hiçbir zaman görüşmediğini belirtmiştir. İnternette farklı milletlerden kişiler veya sanal gruplarla çok sık ve sık görüşenlerin toplamı ise %15.8'dir. İnternet kullanmanın ve internet kullanma sırasında yabancı internet sitelerine erişimin sık olmasına karşılık yabancı milletlerden kişi veya sanal gruplarla görüşmenin oldukça az olması, Türkiye'deki akademisyenlerin, daha az karşılıklı bir etkileşime geçip, daha çok alıcı veya tek taraflı iletişim içinde oldukları yorumuna neden olmaktadır.

Tablo 11. Kişisel Ağ Erişim (Web) Sitesine Sahip Olma

	Sayı	Yüzde
Kişisel web sitem yok	294	67.4
Hazırlık aşamasında	23	5.3
Var ama güncellemiyorum	45	10.3
Aktif hâlde ve güncelliyorum	74	17.0
Toplam	436	100.0

Araştırmamıza katılan öğretim üye ve elemanlarının %67.4'ü kişisel web sitesinin olmadığını belirtmiştir. Aktif olan ve güncellenen kişisel web sitesi oranı ise %17'dir. Bu tablodan akademisyenlerin kişisel ağ erişim (web) sitesine sahip olmayı önemsemedikleri anlaşılmaktadır. Kurumsal ve resmî ağ erişim (web) siteleri içinde tanıtım amaçlı ve sınırlı bir şekilde bulunmak yeterli görünmektedir. Akademik ya da sosyal iletişim amaçlı olarak ve daha geniş bir alanı kapsayan kişisel ağ erişim (web) sitelerine ihtiyaç duyulmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Kişisel Ağ Erişim (Web) Sitesini Kullanma Amacı

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hobi olarak, boş zamanlarımı değerlendirmek için	9	1.8	5.7
Akademik amaçlı iletişim için	83	19.0	58.9
Akademik çalışmalarımı yaymak için	45	10.3	31.9
Kültürel ürünleri tanıtmak için	2	.5	1.4
Kendimi tanıtmak için	3	.7	2.1
Toplam	142	32.3	100.0
Cevaplanamaz	294	67.7	-
Toplam	436	100.0	-

Kişisel ağ erişim (web) sitesine sahip olan akademisyenler arasında, sitelerini akademik amaçlı iletişim için kullanma oranı %58.9'dur. Kültürel ürünleri tanıtmak amacıyla kullanma oranı ise %1.4'dür. Az sayıdaki, kişisel web sitesine sahip akademisyenlerin %31.9'u sitelerini akademik çalışmalarını yaymak için kullandığını belirtmiştir. Tablo 7 ile karşılaştırıldığında, internet kullanmada birinci amacını %72.9 oranında "akademik yayın ve faaliyetleri takip edip bilgi toplamak" ve %6.4'ünü "akademik çalışmalarını internette yaymak" olarak

belirten akademisyenlerin internet teknolojisi alanında gerçekleştirilen iletişime eşit şekilde katılmadığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Akademisyenlerin internet kullanma sıklığı günde 3-4 saatte yoğunlaşmaktadır. İnternet kullanma sıklığı ile ilgili ortalama bir süre bulunmamakla birlikte, günde 3-4 saatin ortalamayı yansıttığı düşünülmektedir.

Ankete katılan akademisyenlerin yabancı kaynaklı ve yabancı dilde yayın yapan internet sitelerine erişimi oldukça yüksektir. Buna karşılık ulusal kaynaklı ve Türkçe yayın yapan internet sitelerine erişim daha düşüktür. Yabancı kaynaklı ve yabancı dilde yayın yapan internet sitelerine erişimin yüksek oranda olmasına rağmen, internet üzerinden yabancılarla doğrudan ve karşılıklı iletişim kurma oranı oldukça düşüktür. Bu durum internet yoluyla doğrudan ve karşılıklı etkileşimin az olduğunu göstermektedir.

Akademisyenlerin internet kullanma nedenleri arasında öncelik yüksek oranda, akademik yayın ve faaliyetleri takip edip bilgi toplamaktır. Bu durum internetin akademik çalışmalarda önemli bir bilgi toplama kaynağı olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, akademisyenlerin interneti akademik çalışmalarını yaymak amacıyla kullanma oranı çok düşüktür. İnterneti bilgilenme amacıyla yüksek oranda kullanmaya rağmen bilgi paylaşımının karşılıklı olmadığı görülmektedir.

Bilgi, enformasyon toplumlarının dayanağı ve temel gücü olarak görülür. Bilgi teknolojileri de, bu toplum yapısının üretim aracı olarak kabul edilir. Aynı zamanda eşitlik sağlayıcı hatta bazı toplumların geri kalmışlığının telafi aracı olarak düşünülür. Bilgi teknolojilerinin bu işlevlerini yerine getirebilmesi için bilgi ağının bütün noktalarının birbiriyle eşit derecede ilişkide olması gerekir. Oysa araştırmamızın verilerine göre, akademisyenler interneti en çok bilgi toplamak amacıyla kullanmaktadırlar. Akademisyenlerin kendi ürettikleri bilgiyi yaymak için interneti kullanmadıkları görülmektedir. Sadece akademik bilgi değil kültürel bilginin de internet üzerinden aktarılması son derece azdır. Teknolojik üstünlüğün yanı sıra bu teknolojiden aktarılan bilgi-değer akışı da tek taraflıdır. Tek taraflı bilgi-değer akışının uzun vadede yabancılaşma ile sonuçlanması kaçınılmazdır.

Bilgi teknolojilerinin eşitleyici bir araç olması isteniyorsa bu araçlardan etkin şekilde bilgi aktarılması sağlanmalıdır. Bunun için öncelikle, internet sitelerindeki çeviri içerikli yayınların yeniden düzenlenmesi uygun olacaktır. Haber kaynaklarındaki tekelleşme tek yönlü enformasyona sebep olmaktadır. Bu nedenle haber kaynaklarının çeşitlenmesi sağlanmalıdır. Ulusal düzeyde, yerli kaynaklarca üretilmiş ve kurumsal olarak yapılaşmış akademik bilgi bankaları kurulmalıdır. Bu noktada ULAKBİM bünyesinde kurulan ulusal veri

tabanlarının uluslararası kullanıma uygun şekilde geliştirilmesi, bilgi akışındaki dengesizlikleri giderme konusunda bir adım olabilecektir. Bireysel düzeyde ise, başta akademisyenlerin, kişisel ağ erişim (web) sitesi sahip olmaya yeterli önemi verip, akademik ve/veya kültürel ürünlerini paylaşımları tek taraflı enformasyon akışını azaltacaktır.

Kaynakça

- Aoki, T. (2003). Çağdaş Japonya'da Küreselleşmenin Boyutları. *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, (Berger P.L.,Huntington S.P., Ed.). Ankara: Kitap Yayınevi , 76-97.
- Baran, A. G. (1992). Sanayi Sonrası Enformasyon Toplumu Üzerine Tartışmalar. *HÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1-2), 53-70.
- Baran, A. G., Burcu, E. ve Diğerleri (2001). İnternet Kullanıcılarının Sosyo-Demografik Özellikleri Üzerine Bir Çalışma: Ankara'daki Akademisyen Kullanıcılar. *Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu*, Ankara: 135-148.
- Bayhan, V. (2001). Bilişim Toplumunun Sosyolojik Perspektifi ve Türkiye. *Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu*, Ankara: 51-58.
- Bell, D. (2001). İletişim Teknolojisi: Gidişat Daha İyiye mi Yoksa Daha Kötüye mi?. *Sosyo-Ekonomik Perspektif*, (U. Dolgun, Der.). Bursa: Asa Kitabevi, 309-328.
- Berger, P. L. (2003). Küreselleşmenin Kültürel Dinamikleri. *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, (Berger P.L.,Huntington S.P., Ed.). Ankara: Kitap Yayınevi, 9-27.
- Bernstein, A. (2003). Güney Afrika Batı'nın Yan Ürünü Olmayı Aşabilecek mi?. *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, (Berger P.L.,Huntington S.P., Ed.). Ankara: Kitap Yayınevi, 190-257.
- Birkök, M. C. (2000). Aydınlar ve Bazı Vasıfları. *Sosyoloji Konferansları*, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Metodoloji ve Sosyoloji Araştırmaları Merkezi, 26, 97-111.
- Bodin, L. (1984). *Aydınlar* (M. Dünder, Çev.). Ankara: Ayko Yayınları.
- Connell, R.W. and Wood, J. (2005, March). The Global Connections of Intellectual Workers. *International Sociology*, Journal of the International Sociological Association, Sage Publications, 20, 5-25.
- Dağdaş, E. ve Derelioğlu G. (1999, Yaz). İnternet Yayıncılığının Konumu ve Önemi. *Kültür ve İletişim*, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2 (2), 63-100.
- Erjem, Y. ve Azman, A. (2001). İnternet Kullanımının Üniversite Öğretim Elemanlarının Bilgi Üretme Süreçleri ve Akademik İlişkileri Üzerindeki Etkileri. *Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu*, Ankara: 127-134.
- Foucault, M. (2005). *Entelektüelin Siyasi İşlevi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Geray, H. (2003). *İletişim ve Teknoloji*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Hsiao, H.-H. M. (2003). Tayvan'da Kültürel Küreselleşme ve Yerelleşme. *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, (Berger P.L.,Huntington S.P., Ed.). Ankara: Kitap Yayınevi, 56-75.
- Kumar, K. (2004). *Sanayi Sonrası Toplumdan Post-Modern Topluma Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları*. Ankara: Dost Kitabevi.

- Lyotard, J.F. (2000). *Postmodern Durum*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Mardin, Ş. (1997). *İdeoloji*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öztürk, S. (2002). Enformasyon Toplumu Yaklaşımı ve İnternet: Dil Öğreten Web Siteleri Üzerine Bir Araştırma. *Kültür ve İletişim*, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 5/1 Kış, 111-136.
- Poloma, M. (1993). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları* (H. Erbaş, Çev.). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Said, E. (2004). *Entelektüel*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Talavera, A. F. (2003). Şili’de Küreselleşme Eğilimleri. *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, (Berger P.L.,Huntington S.P., Ed.). Ankara: Kitap Yayınevi, 258-302.
- Tarhan, B. A. (2001). İnternet’i Nasıl Anlamalı?: Türkiye’de İnternetin Akademik Kullanımı Örneğinden Bir Yaklaşım Önerisine. *Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu*, Ankara: 149-154.
- Thompson, J. B., (2000). *The Media and Modernity*. Polity Pres, Blackwell Publishers Ltd.
- Uçak, N. Ö. ve AL, U. (2000). İnternette Bilgi Arama Davranışları. *Türk Kütüphaneciliği*, 14, 3, 317-331.
- Yan, Y. (2003). Çin’de Devlet ve Kültürel Geçiş Süreci. *Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*, (Berger P.L.,Huntington S.P., Ed.). Ankara: Kitap Yayınevi, 28-55.